

PAPER DETAILS

TITLE: BİLİME ADANMIŞ BİR ÖMÜR FERİDUN NAFİZ UZLUK* VE ARSİVİ HAKKINDA BİR
ARASTIRMA

AUTHORS: Sinan TASDELEN

PAGES: 135-149

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/696747>

BİLİME ADANMIŞ BİR ÖMÜR
FERİDUN NAFİZ UZLUK* VE ARŞİVİ HAKKINDA BİR ARAŞTIRMA**
A LIFE DEDICATED TO SCIENCE
A STUDY ON FERIDUN NAFİZ UZLUK AND HIS ARCHIVE

Sinan TAŞDELEN***

Öz

Aslen bir tıp doktoru olan ancak bunun yanında sanata da yakın ilgisi olan Feridun Nafiz Uzluk XX. yüzyılın önemli Mevlana araştırmacılarından biridir. Kendi ifadesine göre anne tarafından Mevlevi soyundan gelmektedir. Uzluk'u Mevlevilik alanında çalışmaya iten sebeplerin başında Mevlevilik soyundan gelmesi ve gençlik yıllarını Mevlevi muhitlerinde geçirerek almış olduğu terbiyedir. Uzluk bu alanda yaptığı çalışmaların Mevlevilik alanında çalışan araştırmacılara yol gösterici olduğu asla inkâr edilemez. İyi bir arşivci olan Uzluk eline geçen her dokümanı itina ile saklamış ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlamıştır. Vefatından sonra Selçuk Üniversitesi'ne bağışlanan arşivinin bir bölümü bugün pek çok araştırmacıya yol gösterdiği şüphesiz bir gerçektir. Bu çalışma hem Feridun Nafiz Uzluk'un Selçuklu Araştırmaları Merkezi'ne bağışlanan kütüphanesi hakkında tarihe bir not düşmek, hem de çeşitli alanlarda arşivci ve müellif olarak önemli hizmetler yapmış olan birinin tanıtımına mütevazı bir katkıda bulunmak amacıyla hazırlanmıştır.

•

Anahtar Kelimeler

* F. Nafiz Uzluk hakkındaki bütün bilgiler yazarın SÜSAM'daki arşivinde bulunan belge ve eserlerine dayanmaktadır. Ayrıca bkz. Uzluk, Ş., s. 92; TDEA, VIII. C., s.481; Türk Kültürü, Yıl 13, Sayı 146, s. 119-120.

** Bu makale Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde 2001 yılında Dr. Öğr. Üyesi Yakup ŞAFAK danışmanlığında tamamlanan Cumhuriyet Döneminde Mevlevilik Üzerine Araştırma Yapan İlim Adamları ve Feridun Nafiz Uzluk başlıklı Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir.

*** Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü, Konya/Türkiye, tasdelensinan@hotmail.com.

Feridun Nafiz Uzluk, Mevlevilik, Konya

•

Abstract

Feridun Nafiz Uzluk, who was a medical doctor in fact and interested in art, was one of the most important researchers of Mawlana in the 20th century. As to him, he descended of Maulawi through the maternal line. The main reason why Uzluk studied on Mawlawiyah was that he had descended of Maulawi and the education he had got in his youth in the Mawlawiyah circles. It is irrefutable that Uzluk's studies in this field guide the researchers who study on Mawlawiyah. Uzluk who was a good archivist, kept all the documents he got and let them to be handed down the next generations. It is undoubted fact that a part of his archive which was donated to Selcuk University after his death, guides lots of researchers currently. This study has been prepared in order both to make an entry in history about Feridun Nafiz Uzluk's library which was donated to Seljuk Researches Centre, and to make a small contribution for the introduction of someone who did important things as an archivist and author in various fields.

Keywords

Feridun Nafiz Uzluk, Mawlawiyah, Konya

•

GİRİŞ

Kendi beyanlarına göre anne tarafından Mevlâna soyundan gelen ve şehit subay Hamdi Bey'in oğlu olan Feridun Nafiz Uzluk, 1902 yılında Konya'da doğmuştur. Bu şehirde ilk tahsilini Konya Tatbikat İlkokulu'nda yaptıktan sonra (1911) Konya İttihat ve Terakki İdâdî'sini bitirmiş (1919), 1924 yılında da İstanbul Tıp Fakültesinden mezun olmuştur. Askerlik hizmetini Gülhane Tıp Akademisinde yedek subay olarak ifa ettikten sonra mecburi hizmetini yapmak üzere Ordu'nun Mesudiye kazası hükümet tabipliğine atanmış (1925) ve burada üç sene çalışmıştır. 1928 yılında Konya Memleket Hastanesi dâhiliye asistanlığına tayin edilmiş olan Uzluk, buradan Konya Sıtma Mücadele Merkez Tabipliğine geçmiş, 1929 yılında da Aksaray ve Havalisi sıtma Mücadele Teşkilatında çalışmıştır.

1932 yılında ihtisas yapmak üzere kendi imkânlarıyla Almanya'ya gitmiş. Münih Tıp Fakültesi 2. Dahiliye Kliniğinde fahri asistan olarak Prof. Dr. Friedrich Von Müller'in yanında çalışmış; Higien Enstitüsü'nde ve daha sonra Hamburg Sıcak Memleketler Hastalıkları Enstitüsü'nde bir yıl çalışarak diploma almayı başarmıştır. Bir süre Eppendorf Hastanesinde Prof. Dr. Schottmüller'in yanında çalışan Dr. Uzluk, 1935'te Türkiye'ye dönmüş, burada Trakya Umum Müfettişliği'ne bağlı salgın hastalıklar uzmanı olarak çalışmış, bir yıl sonra da Refik Saydam Hıfzısıhha Enstitüsü'ne girmiştir. Enstitüde Çiçek Aşısı Şubesi mütehassıslığına verilen Uzluk, Boğazlıyan, Kırşehir, Mucur, Niğde ve Aksaray'da çıkan salgın hastalıklarla mücadele için adı geçen şehir ve kazalarda teşkilat kurmuştur.

Dr. Feridun Nafiz Uzluk, Refik Saydam Hıfzısıhha Enstitüsü'nde çalışırken Ankara Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Deontoloji profesörlüğüne seçilmiştir (1946). Türk Tıp Tarih Kurumu kurucu üyesi, Uluslararası Histoire de la Medicine Cemiyeti Türk delegesi ve Türkiye Anıtlar Derneği genel başkanı olan Uzluk, Almanya (1932-35), Fransa (1949-35), İngiltere (1949), Hollanda (1950), Libya (1956), İran (1957) ve Avusturya'da çeşitli tetkiklerde bulunmuştur. Türk tarihi, eski Türk edebiyatı, tasavvuf, özellikle Mevlâna ve Mevlevîlik konularıyla da yakından ilgilenmiş, tıp alanındaki araştırmaları yanısıra zikredilen konularda da telif ve tercüme olarak pek çok yayın yapmış ve bu alandaki bazı faaliyetlere öncülük etmiş yahut aktif olarak katılmış; hatta kendisi Ankara'da Uzluk Basımevi adında bir matbaa kurup çok değerli eserler neşretmiştir. 27 Eylül 1974 yılında vefat eden Uzluk, hiç evlenmemiştir.

Ağabeyi Şahabettin Uzlu, kardeşi F.Nafiz Bey hakkında şunları söylemektedir:

“Daha İstanbul’dayken Çallı İbrahim, Fehiman, Ruhi Bey gibi Türk ressamlarının musahabelerinde bulundu ve uzun müddet onların eserlerini İstanbul ve Ankara’da açılan sergilerde takip etti.

Bilhassa Türk sanat şubelerinden resim, mimari, yazı ve müzikte büyük bir anlayışı olduğu gibi genel ve özel sanat tarihi bilimini de Avrupa’da yaptığı stajlar arasında kuvvetlendirdi. Bir mimar kadar abidelerden ve bir hattat kadar yazı çeşitlerinden anlar, Mevlâhane’de geçen hayatı¹ esnasında da en güçlü ayinlerin makamlarını tefriki mukteditir. Hattat, ressam, mimar, heykeltıraş ve müzisyenlerden birçok vefat etmiş ve sağ ahbabları vardı. Abdülhak Hamid, Süleyman Nazif, Rıza Tevfik... gibi tanındıkları yıllarca yüz yüze geldi, sohbetinde bulundu.

Yalnız sanat muhitine inhisar etmeyen gücü, aynı derece ve derinlikte İslam ve Türk tıp, felsefe, tasavvuf, kimya, fizik dallarında da çok geniş bilgiye sahipti. Ana dili yanında müteaddit dilleri okur, anlar, yazar ve konuşurdu. Bu arada Mevlâna bilgiciliği ötekilerin yanında kat kat üstündür. Mevlâna’nın mesnevîlerini, gazellerini ana dili gibi anlar ve anlatır, başka illerde sanı çağrılan iftiharımız bir ulu kişidir.”²

F. Nafiz Bey, uğruna ömrünü verdiği bir konuda ciddi bir adım atılmasını istiyor, Konya’da bir Mevlâna Tetkikleri Enstitüsü kurulmasını çok arzu ediyordu. Böyle bir Enstitü kurulduğu takdirde maddi desteğinin yanı sıra sahip olduğu bütün kitaplar, belge, fotoğraf, tablo ve muhtelif aletleri buraya hibe edeceğini 1963 ve 1966 yıllarında kamuoyuna duyuruyordu. Yetkililerden, bu yönde hazırlıklar yapıldığını öğrenince ilgisini buraya yöneltti. 1973 yılında Enstitü için Mevlâna Müzesi karşısında yer alan eski İl Halk Kütüphanesi binası tamamlandıysa da arzu edilen hizmete geçemedi ve maalesef o, bu mutluluğa ermeden hayata gözlerini yumdu. Vefatından sonra Şehabeddin Bey, kardeşinin arzusu doğrultusunda bütün kitaplarını tablo, saat vs. aletlerini söz konusu Enstitü’ye, yani Mevlâna Dokümantasyon Merkezi’ne bağışladı.

Onun da 4.7.1989 tarihinde vefatından sonra eşi Nimet Hanım, Şahabettin Bey’in kendi kitapları ile elinde kardeşinden kalan muhtelif belge ve dokümanları Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi’ne bağışladı. Değerli el yazmaları ve kitapları ise İl Halk Kütüphanesi’nde Uzlu Bölümündeki koleksiyona ilave etmek istedi. Eserler paketlenip kütüphaneye gönderildi. Ancak Şehabeddin Bey’in varislerinden biri, nöbetçi mahkemeden çıkarttığı bir kararla

¹ Kendi notlarına göre F. Nafiz Bey, İstanbul’da tıp tahsili esnasında Üsküdar Mevlâhane’nde kalmış ve oranın şeyhi Ahmed Remzi Dede’nin terbiyesi altında yetişmiştir.

² Uzlu, Ş., s. 92; TDEA, VIII. C., s.481; Türk Kültürü, Yıl 13, Sayı 146, s.119-120.

bir kısmı F. Nafiz Bey'e ait olan bu kitaplara el koymuş ve çok değerli yazma eserlerden iki bavul dolusu kitabı alıp bir vakfa satmıştır. Bu sebeple Enstitüden geri alınan kitap ve malzemedan arta kalanları da Nimet Hanım 1993 yılında adı geçen Merkeze bağışlamış, daha sonra da Merkezle ilgisi, maddi ve manevi yardımları devam etmiştir.

(Ömürlerini ilim ve kültür yoluna adayan bu ailenin son temsilcisi Nimet Uzluk Hanım da 27 Mayıs 2000 Cumartesi günü Hakk'ın rahmetine kavuştu. Başta S.Ü. Selçuklu Araştırmaları Merkezi Başkanı Prof. Dr. Haşim Karpuz olmak üzere sevenleri ve yakınları tarafından Üçler Mezarlığı'na defnedildi.)

Gerek Selçuklu Araştırmaları Merkezi'nde bulunan notlarına, gerekse bilen ve tanıyanların ifadelerine göre her iki kardeş de dergâh terbiyesi almış, özellikle çocukluk ve gençlik yıllarını Mevlevî muhitlerinde geçirmiş ve ömürleri boyunca da Mevlevî şahsiyetlerle irtibatlarını aktif olarak sürdürmüşler, bütün sosyal ve kültürel faaliyetlerini bu derin bağlılık hissiyle yapmışlardır.

Her ikisi de genç yaştan itibaren yazı hayatına atılmış, dergi ve gazetelerde yüzlerce makale yayınlamış, eserler neşretmişlerdir ki bunlar arasında Mevlâna ve Mevlevîlik konusunda yazmış oldukları eserler, çalışmamızın önemli bir bölümünü teşkil etmektedir.

F. Nafiz Uzluk gibi aslen Tıp alanında ordinaryüs profesör olup Türk kültürü ve sanatına kendisi adanmış olan özellikle F. Nafiz Bey'in en yakın dostlarından biri bulunan Süheyl Ünver, Uzluk kardeşlerin çalışmalarını şöyle vasıflandırır:

"Yalnız Mevlevîlerin değil onlara karşı duyulan ruhen yakınlığın tesiri ile Mevlevîliğe bağlılıkları samimi olanların hizmetlerini de asla unutmamalıyız. (Yeniden ele aldığımız) bu mevzuda eşsiz Mevlâna'mız cetleri tesiri altında kalarak, emsalsiz ailevi içgüdüleri ile duydukları yakınlığı dile getiren iki mübarek torun, Mevlevî kültürünün tesiri ile noksansız büyüyerek olgunlaşan Yüksek Mimar Şehabettin Uzluk ve kardeşi Prof. Dr. Feridun Nafiz Uzluk (Hamuş-u Hamuş-u Alişan) el ele vererek en güzel yayınlarda bulundular.

*Birisi cetlerinin izleri ile san'ata tesiri tarafını işledi, bir diğeri Mevlevî kültürünü asli güzelliği ile ele aldı ve dikkatimizi çektiler. Ne bildiler ve öğrendilerse cömertlikle teşekkür etmek yerinde olacaktır. Onları üstad Abdülbâki Gölpınarlı, Mehmet Önder, Feyzi Halıcı, Üstadımız Celâleddin Çelebi ve diğer kıymetli dostlarımız takip etmektedir. Değerli çalışmalarından ötürü diğerleri gibi bu şahıslar da asla unutulmayacaktır."*³

³ Mevlâna Sevgisi, Konya, 1981, s. 11.

Süheyl Ünver Beyin de değindikleri gibi Şehabeddin Bey daha ziyade konunun sanat yönüyle ilgilenirken Feridun Nafiz Bey, Mevlâna ve Mevlevîlik konusunda her türlü bilgi ve belgeyi toplamayı hedeflemiş, yurt içinde ve yurt dışında gittiği her yerde bu yönde araştırmalarda bulunmuş, yerli yabancı pek çok ilim adamı ile irtibat kurmuş ve bunun sonucunda gerçekten çok değerli bir arşiv vücuda getirmiştir.

Bu arşiv içerisinde, son Mevlevî postnişinlerinden olup yakın dönem kültür ve edebiyat tarihimizin önde gelen simalarından olan Veled Çelebi'nin kendi yazdığı eserlerle yine ondan kalan son dönem Mevlevîlik tarihine ışık tutacak önemli belgeler de yer almaktadır. Bu kitap ve belgeler, Veled Çelebi'nin kızı Devlet İzbudak tarafından ailenin en yakınlarından biri olan F. N .Uzluk'a verilmiştir.

Ayrıca Tıp tarihi için çok değerli malzemeyi ihtiva eden zengin bir arşiv malzemesi de yine adı geçen Merkezin Uzluk Bölümü'nde bulunmakta ve araştırmacılarımızın ilgisini beklemektedir.

F. Nafiz Uzluk'un iki önemli özelliği göze çarpmaktadır. Birincisi elde ettiği bir bilgi kırıntısını dahi not etmiştir. Bıraktığı her kitabın bir köşesinde hayatından ve düşüncelerinden kesitler vardır. Kâğıt ve kalem onun için adeta bir sırdaş, bir hayat arkadaşı olmuştur ki bu özellik bir dereceye kadar Veled Çelebi'de de görülür. Onların bu faydalı alışkanlıkları sayesinde bugün gerek Mevlevîlik, gerek yerel tarih, gerekse çeşitli şahıslara ait birçok bilgi kaybolmaktan kurtulmuştur. Mevlâna ve Mevlevîlik sahası kadar, yakın dönem kültür ve edebiyat tarihimize de ışık tutan bu değerli notlar, karşısındaki bir dostuna ya da öğrencisine bu bilgileri emanet edercesine kaleme alınmıştır.

İkincisi O, üzerinde bilgi taşıyan hiçbir malzemeyi, bir kâğıt parçasını, bir gazete kupürünü dahi atmayıp saklamak gibi bir özelliğe sahiptir. Bu yüzden onun bütün müsveddeleri, mektupları, fotoğrafları, Selçuklu Araştırmaları Merkezi Uzluk Arşivi'nde korunmaktadır. Kanaatimizce Uzluk Ailesinin Mevlâna ve Mevlevîlik araştırmalarına en büyük katkısı, böyle değerli bir kütüphane ve arşivi geride kalanlara bırakmak olmuştur.

UZLUK ARŞİVİ

Merhum Uzluk, Konya’da bir Mevlâna Tedkikleri Enstitüsü kurulmasını çok arzu etmiş, böyle bir Enstitü kurulduğu takdirde maddi desteğinin yanısıra sahip olduğu bütün kitap, belge, fotoğraf, tablo ve muhtelif aletleri, buraya hibe edeceğini 1963 ve 1966 yıllarında kamuoyuna duyurmuştur. Prof. Uzluk’un kardeşi Şehabettin Bey’in eşi Nimet Uzluk Hanımefendi’nin verdiği bilgilere göre Konya’da böyle bir Enstitü kurulması yönündeki hazırlıkların yetkililer tarafından ifade edilmesi üzerine merhum Uzluk ilgisini buraya yöneltir. 1973 yılında Enstitü binası tamamlanırsa da hizmete geçemez. Onun vefatından sonra 1978 yılında bütün kitapları, tabloları, aletleri vs. kardeşi Şahabettin Bey tarafından söz konusu Enstitü’ye bağışlanır.

Şahabettin Bey’in 4.7.1989 tarihinde vefatından sonra eşi Nimet Hanım, Şahabettin Bey’in kitap ve müsveddeleriyle F. Nafiz Bey’den kalan malzemenin bir bölümünü, özellikle tıp tarihi dosyaları, ayrı basımlar ve karışık dokümanları Merkez’e verdi. Değerli el yazmaları ve kitapları ise İl Halk Kütüphanesi’ne Uzluk Bölümü’ndeki koleksiyona ilave etmek istedi.

Eserler paketlenip kütüphaneye gönderildi. Ancak Şehabeddin Bey’in varislerinden biri, nöbetçi mahkemeden çıkarttığı bir kararla önemli bir kısmı F. Nafiz Bey’e ait olan bu kitaplara el koymuş ve çok değerli yazma eserlerden iki bavul dolusu kitabı alıp bir vakfa satmıştır. (Mahkemeye konu olan bu kitapların bir listesi Merkezde bulunmaktadır.) Bu sebeple Enstitüden geri alınan kitap ve malzemeden arta kalanları da Nimet Hanım 1993 yılında Merkez’e bağışlamış, daha sonra da Merkez’le ilgisi, bağışları, maddi ve manevi yardımları devam etmiştir. (1914 doğumlu olan Nimetullah Uzluk Hanımefendi de 27.5.2000 tarihinde vefat etmiştir. Bu şekilde Uzluk ailesi son bulmuştur.)

Sayın Nimet Uzluk Hanımefendinin bağışladığı kitaplar arasında;

Merhum Veled Çelebi’nin notları, Mevlevîhaneler ile ilgili kayıtlar, Selçuklu Tarihi ile ilgili belgeler, el yazma ve basılı kitaplar, fotoğraflar, tıp tarihi ile ilgili kitaplar ve fotoğraflar bulunmaktadır.

Feridun Nafiz Uzluk’un yazma ve basma eserleriyle, tablo, eski saat vs. den oluşan kütüphane ve arşivi eski Konya İl Halk Kütüphanesi’nin giriş katında bulunan Mevlâna Dokümantasyon Merkezi’nde yer almaktaydı. Buradaki kitaplıkta yaklaşık 600 yazma ve 6500 civarında matbu eser bulunmaktaydı.

Yeri gelmişken **Selçuklu Araştırmaları Merkezi**’nden de söz etmek uygun olacaktır. Selçuklu tarih, kültür ve medeniyeti ile Mevlâna Celâleddin-i Rumî hakkında araştırmalar yapmak amacıyla 1985 yılında Selçuk Üniversitesi bünyesinde kurulmuş Selçuklu Araştırmaları Merkezi, bu tarihten itibaren

amaçları doğrultusunda çeşitli kültürel etkinliklerde ve yayın faaliyetlerinde bulunmakta; düzenli olarak Selçuklu Seminerleri ve Mevlâna kongre, sempozyum ve panelleri tertip ederek bu bilimsel toplantıların sonuçlarını neşretmektedir.

Merkezde, geçmişte çeşitli kişilerce çekilmiş olan Konya ve tarihi, Mevlevîlik ve Selçuklu abideleri ile ilgili fotoğraf, cam negatif ve dialardan meydana gelen bir görsel malzeme arşivi oluşturulmuş; ayrıca bir ihtisas kitaplığı kurulmuştur.

Uzluk Ailesinin yaptığı bağışlar sayesinde Merkezde Mevlâna, Mevlevîhaneler, Selçuklu ve Osmanlı tarihi ve Tıp tarihi konusunda zengin bir koleksiyon meydana gelmiştir. Bağışların içerisinde kitapların yanı sıra değerli belge ve tablolar da bulunmaktadır. Selçuklu Araştırmaları Merkezi bütün bunlara ilaveten; 1990 yılından itibaren Konya ve çevresinde Selçuklu tarihi ve yapıları konusundaki araştırma kazı ve restorasyon çalışmalarını sürdürmektedir. Arşivin tasnif çalışmaları sürmektedir. İmkânlar sınırlı olduğu içi bu çalışmalar yavaş ilerlemektedir. Dokümanların halen kaba tasnifi tamamlanmış ve tıp tarihi ile ilgili malzemeler ayırt edilmiştir.

Selçuklu Araştırmaları Merkezi'nde, Prof. Dr. Haşim Karpuz Bey'in başkanlığında, O'nun teşvik ve yardımlarıyla başlatılan çalışmalar bugün Doç. Dr. Mehmet Ali HACIGÖKMEN Bey'in başkanlığında sürdürülmektedir. Bazı belgeler ve eserler de yayınlanmaya başlanmıştır. Kanaatimizce buradaki değerli eserler ve belgeler gün ışığına çıkarıldığında, ilim âlemi önemli kazanımlar elde edecektir.

PROF. DR. FERİDUN NAFİZ UZLUK'UN ESERLERİ

I- MEVLÂNA VE MEVLEVÎLİK İLE İLGİLİ OLANLAR

A- KİTAPLAR

1. **Mecalis-i Seba-i Mevlâna** : "Mevlâna'nın Yedi Öğüdü". Farsça metin ve Türkçe tercümesi, Mevlâna'nın hal tercümesi ile birlikte 23x17 ebadında, 428 sayfa, 3 adet resimle, İstanbul, Bozkurt Basımevi, 1937.

2. **Mektubat-ı Mevlâna** : "Mevlâna'nın Mektupları". 144 mektubun Farsça metni, gereken izahlarıyla birlikte, 30x21 ebadında, 179 sayfa, Sebat Basımevi, İst., 1937.

3. **Divan-ı Sultan Veled** : Mevlâna'nın oğlu S. Veled'in 14.000 beyitli Rumca, Farsça, Arapça, Türkçe şiirlerinin metinleri, 100 sayfa gazellerin tercümeleri, 30x21 ebadında 628+100 = 728, Ankara, Uzluk Basımevi, 1941.

4. **Ulu Ârif Çelebi'nin Rubaileri** : Mevlâna'nın torunu Ârif Çelebi'nin 80 rubaisinin Farsça metinleriyle bunların tercümesi, onun hal tercümesi, 24x17 ebadında, 128 sayfa, İstanbul, Kurtulmuş Basımevi, 1949.

5. Mevlâna ve Mesnevi İle İlgili Notlar: *Mesnevî*'nin yazılışı, en eski nüshalarının nerede olduğu, dünya dillerindeki tercümeleri, şerhleri, okunması, okutulması, VII. cilt *Mesnevî*'nin niceliği ve niteliği hakkında Veled Çelebi İzbudak'ın yazdığı *es-Seyfû'l-kâti' fi'r-reddi ale'l'l-cildi's-sâbi'* "yedinci cildin reddi hakkında keskin kılıç" adlı monografisi; Şems-i Tebrizi'nin akıbeti, onun kaç yerde makamı olduğu, Konya'da şimdi gösterilen türbenin kime ait olduğu; Tekke ve zaviyelerin dolayısıyla Mevlevîhanelerin 4 Eylül 1925/16 Sefer 1344 Cuma günü kapatılması, Ahmet Remzi Akyürek'in (1872-1914) bulduğu tarihler, bu olayı anlatan Farsça 126 beyitli manzumesi, tercümesi; Mevlevîhaneler 1667'de kapandığında Mevlâna makamında I. Abdülhalim Çelebi bulunmakta idi. Bu son kapanışında o makamda bulunan zatın adı yine Abdülhalim Çelebidir. Ayrıca hiçbir yerde rastlanmayan pek kıymetli bilgiler verilmiştir. Baskıya hazırdır, resimlidir.

6. Mevlâna Celaleddin : İran İlahiyat Fakültesi Dekanı Profesör Bediüzzaman Furuzanfer tarafından, 1936 ve 1954 yıllarında olmak üzere iki defa Tahran'da "Risâle der Tahkik-i Ahval ve Zindegân-ı Mevlâna Celaleddin-i Muhammed meşhur be Mevlevî" ünvanı ile basılan, bu konuda bütün dünyada büyük itibar kazanan eserin, Milli Eğitim Bakanlığı emri ile F. N. Uzluk tarafından gereken katkılarla birlikte dilimize Mevlâna Celâleddin adıyla tercümesidir. 319+XXXV sayfa olup, klasikler için yardımcı eserler başladığı altında, Milli Eğitim Basımevinde 1963 yılında, İstanbul'da basılmıştır.

7. İbtidânâme : Sultan Veled'in 7 Mart 1291'de başlayıp, 13 Haziran 1291'de yani 98 günde nazmetmiş olduğu ve 8854 beyitten meydana gelen bu koca manzum kitap, başta dedesi Sultan-ul Ulemâ olmak üzere Seyyid Burhaneddin Muhakkık-ı Tirmizî, Şemseddin-i Tebrizî, Selahaddin-i Zerkubî, Çelebi Hüsameddin, Kerimeddin-i Bektemir gibi 7 ulu kişinin ibadetlerini, sohbetlerini güzel hikâyeler içerisinde anlatmaktadır. F. N. Uzluk bu kitabı Veled Çelebi İzbudak ile birlikte çevirmiştir. Eserde 81 Türkçe beyit vardır.

B- MAKALELER, ANSİKLOPEDİ MADDELERİ, TEBLİĞLER, VS.

1. "Mevlâna Celaleddin-i Rumi", Ankara, 1960. (Ansiklopedi Maddesi)
2. "XIV. Yüzyıl Mevlevi Şairlerinden Eflâki Dede'nin 600. Ölüm Yıldönümü Dolayısıyla Ahmet Eflâki Dede", Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, Belleten, 1961'den Ayırtasım, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1962.
3. "Şair Mu'inî Mustafa'nın Mesnevi Çevrili Mesnevi-i Muradî", X. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler, s.113-142, Ankara, 1964.
4. "Erzurum ve Mevlevi Kitaplarındaki Ona Dair Hikayeler", Bütün Yönleriyle Erzurum, s.285-287, Ankara, 1968.

5. "M. Bahaeddin Veled Çelebi İzbudak", Bütün Yönleriyle Erzurum, s. 199-201, Ankara 1968.

II- SELÇUKLU VE OSMANLI TARİHİYLE İLGİLİ OLANLAR

A- KİTAPLAR

1. **Tarih-i Âl-i Selçuk der Anatoli** : "Anadolu Selçuklu Devleti Tarihi", İstanbul, Kemal Matbaası, Ankara Örnek Basımevi, 188 s., 1952. (Farsça aslının faksimilesi ve Türkçe'ye tercümesi).

2. **Fatih Devrinde Karaman Eyaleti Vakıflarının Fihristi** : 155 s., Ankara, 1958.

3. **Düzmece Nazariyesi İflas Etmiştir** : İstanbul, 1940.

4. **Anadolu Selçuklu Devleti Tarihi** : Ank., Uzluk Basımevi, 1941. (Farsça'dan tercüme)

5. **Selçuklu Devleti Tarihi** :384 s., Ank.,Recep Ulusoglu Bas.,1943 (Farsça'dan tercüme)

6. **Das Anatolische Karavansaray des XIII. Jahrhunderts** : (Almanca'dan tercüme)

7. **İstanbul Sarayında Batılı Sanatkârlar**

8. **Ein Weiteres Sultansbild von Gentile Bellini?** : "Gentile Bellini'nin Yaptığı Başka Fatih Resmi Mevcut mu?" (Almanca'dan tercüme).

9. **Seldschukische Kleinkunst** : (Almanca'dan tercüme).

10. **Pour un Corpus Inscriptionum Arabicarum Troisieme Partie Asie Mineure Tome Premier-Siwas, Diwrigi** : (Fransızca'dan tercüme)

11. **Les Peintres du Bosphore au Dix-Huitieme Siecle** : "XVIII. Yüzyılda Boğaziçi Ressamları". (Fransızca'dan tercüme)

12. **Anadolu Selçuklu Devleti Tarihi** :Uzluk Basımevi,Ank.,1941.(Almanca'dan tercüme)

B- MAKALELER, ANSİKLOPEDİ MADDELERİ, TEBLİĞLER, VS.

1. "Büyük Annemden Dinlediğim Ata Sözleri", Ankara, 1960.

2. "Karamanoğulları Hakkında İki Ağıt", Ankara, 1960.

3. "Taş Yazıtlarda Türkçe Vakfiyeler, Arapça Yazıtlarda Türkçe Söz ve Şiirler", Ank., 1964.

4. "Kayseri Şehri İçin Hatıralar", Ankara, 1966.

5. "Erzurum Şehri ve Orada Yetişen Büyüklerden Bazıları", Ankara, 1968.

6. "XVIII. Yüzyıl Fikir Adamlarından Erzurumlu İbrahim Hakkı", Ankara, 1968.

7. "Süleyman Çelebi Mevlidi ve Kaynakları", Ankara, 1968.

8. "Dr. Necmeddin Arif Bey", Ankara, 1968.

9. "Marifetnâme Nüshaları", Ankara, 1968.

10. "İskenderiye Kütüphanesi Müslümanlar Tarafından Yakılmamıştır", Ankara, 1970.

11. "Kanuni Sultan Süleyman'ın Yahudi Baş Hekimi", Ankara, 1970.

III- TIP VE TIP TARİHİYLE İLGİLİ OLANLAR

A- KİTAPLAR

1. A Medical History of Persia and The Eastern Caliphate : (Tercüme)

2. Anatominin Orta Çağda Tarihi : (Tercüme).

3. Asklepiades von Bithynien : (Tercüme).

4. Asurlular –Babililerin Tıp Tarihi : (Fransızca'dan tercüme).

5. Aşılar ve Serumlar : Ankara, 1948.

6. Bakteriyoloji Tarihi

7. Böbrek ve Mesane Taşlarının Tedavisi : (Tercüme).

8. Bür'üssae = La guerison en une heure = Bir Saatte Tedavi : (Tercüme).

9. Büyük Adamlar : (Fransızca'dan tercüme).

10. Çiçek ile Kızamık Hakkında Kitap : (Tercüme).

11. Die Augenheilkunde des Aetius aus Amida : (Almanca'dan tercüme).

12. Die Berühmten Aertze = Les Medcins Celebres : (Tercüme).

13. Diş Tababeti Tarihi : (Tercüme)

14. Doğumunun 1400. Yıldönümü Dolayısıyla Fransız Tıp Akademisine Göre Hz. 31. Muhammed (A.M.)'in Şuuru Tamdır : 1970 (Fransızca'dan tercüme).

15. Eczacılık Tarihi

16. Exercitatio Anotomica de Motu Cordis et Sanguinis in Animalibus : (Tercüme).

17. Fatih Sultan Mehmet Zehirlendi mi, Eceli İle mi Öldü? : 1965 (Almanca'dan tercüme).

18. Frenginin Manzum Tasvifi : 1969 (Fransızca'dan tercüme).

19. Genel Tıp Tarihi I : Ankara, 1959.

20. Hekim Baş Mustafa Behçet, Zatı Eserleri Hakkında Bilgi : Ankara, 1953.

21. Hippocrate ve Salerno Tıp Mektebinin Aphorismaları : 1962.

22. Hippocrate'ın Andı : Ankara, 1958.

23. İbn An-Nafis et la Decouverte de la Circulation Pulmonaire : (Fr.'dan tercüme).

24. İpecacuanha (Altın kökü) Üstüne Ali Münşi'nin Monografisi : Ankara, 1954.

25. İslam Tıp Tarihi : 1962 (Tercüme).
 26. Kırım Harbi : (Fransızca'dan tercüme).
 27. Kırım Savaşının Sağlık Tarihi : (Almanca'dan tercüme).
 28. Kur'an'da Tababet : 1971 (Almanca'dan tercüme).
 29. Laborantlara Bakteriyolojik Araştırmalarda Kılavuz : Ankara, 1947.
 30. Les Doctrines Medicales Leur Evolution : (Tercüme).
 31. Levha Şeklinde Genel Tıp Tarihi : (Almanca'dan tercüme).
 32. Oeuvres Choisies D'Hippocrate : (Fransızca'dan tercüme).
 33. Salgın Hastalıklar : Ankara, 1950.
 34. Sünnet : (Tercüme).
 35. Şâni Zâde Ataullah Efendi : Ankara, 1951.
 36. Tarihül Hukema : (Tercüme).
 37. Tecrübeye Dair : (Tercüme).
 38. Tıbbi Bir Buluşun Hikayesi : 1963.
 39. Traite de Metapsychique : (Tercüme).
 40. Tüberküloz Tarihi : (Fransızca'dan tercüme).
 41. Türkiye'de Anatominin Gelişmesi ve Teşrihçi Mazhar Paşa : Ankara, 1953.
 42. Türkiye'de Tababet, Batıl İnançlar ve Cinsel Hayat. Komşu İslam Memleketleri İle, Eski Türkiye Uyruklusu Balkan Prenslikleri Hakkında Mülâhazalar, Özel Bildiriler, Toplanmış Raporlar : (Almanca'dan tercüme)
 43. Türk-Rus Savaşında Sağlık Durumu : (Almanca'dan tercüme).
 44. Urcuze : (Fransızca'dan tercüme)
 45. Uyunul Enba fi Tabakatil Etibba : (Tercüme).
 46. Üretme Yerleri ve Boyalar : Ankara, 1943.
 47. XXV. Ölüm Yıl Dönümü, Atatürk Çağında Sağlık Hizmetleri ve Eğitiminde Gelişmeler: 1964.
- B- MAKALELER, ANSİKLOPEDİ MADDELERİ, TEBLİĞLER, VS.**
1. "14 Mart Tıp Bayramının Mânâ ve Değeri (Türk Tıp Tarihine Umumi Bir bakış) 744. Tıp Bayramı", 1950, Ankara.
 2. "Anadolu Selçukluları Hekimlerinden Zeki Oğlu Ebubekir Sadr-ı Konevi", 1947, Ank.
 3. "Anatominin Gelişmesi, İbn-in-Nefis'in Küçük Dolaşımı Bulması", 1952, İstanbul.
 4. "Anestheze'den önceki Cerrahlık", Dr. Henry E. Siquist, Ter: Dr. F. Nafiz Uzluk Ankara, 1968.

5. "Basma İlk Türk Tıp Kitabı ve Şanizade Tabib Ataullah", Dirim, Sayı 5, (Ayrı Baskı).
6. "Bir Sertifika", 1943, Ankara.
7. "Bursalı Hekim Ali Münşi Efendi", 1950, Ankara, (Türkçe ve Almanca bir arada).
8. "Cerrahinin Taş Devri", Ankara.
9. "Charles Richet (1850-1935)", Ankara, 1966.
10. "Cholera Risalesi"
11. "Cholere Asiaticanın Epidemi Tarihi Üstüne Bir Araştırma", (Almanca ve Türkçe bir arada).1948, Ankara
12. "Diplomat Bir Tabip" 1966, İstanbul.
13. "Diyarbakırlı büyük hekim Aetios", Neşter, Yıl 7, Sayı 1 (Ayrı basım), 1963.
14. "Ebubekr der Sohn des Zeki, ganant Sadr Konevi, Arzt aus der Zeit des anatolischen Seldschuk keneiches", 1949, Ankara.
15. "Edirne Kitaplığındaki Tıp Yazmaları", 1965, Ankara.
16. "Girid'in Hanya şehrinde Kola-Azar'la Mücadele Usulleri", (Çeviri) 1939.
17. "Habeşistan'daki Askeri Harekat Sırasında Kıtaların Sıhhi Teşkilatı ve Sağlık Durumu", 1968, Ankara, (İtalyanca'dan Almanca'ya çeviren Heinrich Müller, Almanca'dan Türkçe'ye çeviren Dr. F. Nafiz Uzluk).
18. "Harp Sağlık Raporları Bunların Önemleri", Ankara, 1968.
19. "Hattat Olarak Sabuncuoğlu Şerafeddin", 1951, Ankara.
20. "Hekimbaşı Mustafa Behçet Efendinin Bilinmeyen Bir Eseri", Ankara, 1970.
21. "Hekimbaşı Mustafa Behçet Zati Eserleri Hakkında Bilgi" 1954, Ankara.
22. "İlaçların ve Zehirlerin Farmakolojik Muayeneleri Hakkında", Prof. Dr. Paul Pülevka Çeviren: Dr. Nafiz Uzluk. 1943, Ankara.
23. "İlk Açılan Tıbbiyemiz-Şanizade'nin Anatomi Kitabı", 1967, Ankara.
24. "İlk Hristiyan Hastaneleri ve Sağlık Tesisleri", Ankara 1969.
25. "İpecacuanha Uber das Heilmittel İpecacuanha van Ali Munschi aus Bursa", 1954, Roma Salerno B. 20 Settembre.
26. "İstanbul Tıbbiyesi İçin Avrupa'dan Getirilen İlk Ecnebi Hekim", Dirim, Sayı 6, Haziran 1937. (Ayrı Baskı)
27. "Lekeli Tifo teşhisi Hakkında", (Türkçe ve Almanca bir arada) 1946, Ankara.
28. "Les Bases D'histoire de le Medecine Turque", 1951 Prof. Dr. Süheyl Ünver-Prof. Dr. F.Nafiz Uzluk.

29. "Ord. Prof. Dr. Tevfik Salim Sağlam", 1963, Ankara.
30. "Ord. Prof. Server Kâmil Tokgöz 1881-1943", 1944, Ankara.
31. "Salerno Okulunun Aphorismeleri", 1962, Ankara.
32. "Serment D hipporcaret", 1958, Ankara.
33. "Şani Zade Mehmet Ataullah" 1951, Ankara.
34. "Şerif Oğul Yadigarı", Dr. Med., F.Nafiz Uzluk.
35. "Tıp tarihini niçin okuyoruz", 1948, Ankara
36. "Turguie et le Docteur Emmanuele Timonis", Atina, 1960.
37. "Türkiye'de Anatominin Gelişmesi ve Teşrihçi Mazhar Paşa" 1953, Ankara.
38. "Türkiye'deki Tropik ve Subtropik Hastalıklar Hakkında Hamburg Tropeninstitut'da Verilmiş İki Ders" 1950, Ankara.
39. "Ülkümüz", İbni Sina Dergisi, Yıl 1, Sayı 1, 1950, Ankara. (Sultan Mahmut'u Ali'nin Vefatı hakkında Hekimbaşının Raporu)
40. "XIX. Asrın Başında Mısır Maarifi ve İlk Tıp Mektebi", Dirim, Sayı 8, Ağustos 1937. (Ayrı Baskı)
41. "XVIII. Yüzyıl Türk Hekimlerinden Bursalı Ali Münşi'nin İpecacuanha Monografisi", 1954, Ankara.

KAYNAKÇA

Feridun Nafiz Uzluk hakkındaki bütün bilgiler yazarın SÜSAM'daki arşivinde bulunan belge ve eserlerine dayanmaktadır. Ayrıca bkz.:

Uzluk, Şehabeddin, s. 92; TDEA, VIII. C., s.481

Türk Kültürü, Yıl 13, Sayı 146, s. 119-120

Uzluk Ailesi Armağanı, (haz. Haşim Karpuz - Ahmet Çaycı - Ahmet Ceylan), Konya, 2017